

ПРОБЛЕМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ НАЦІОНАЛЬНИХ ДЕРЖАВОТВОРЧИХ ПРОЦЕСІВ ТА СВІТОВОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

Наукові праці МАУП, 2013, вип. 1(36), с. 60–63

Розглядаються концептуальні засади національної інформаційної безпеки України в сучасному глобалізаційному світі та шляхи її зміцнення й захисту.

Інформаційна безпека будь-якої країни нині є об'єктивною потребою, зумовленою гострим інформаційним протистоянням — політичних, владних сил, країн, і навіть континентів. У ході такого протистояння виграє той, хто зможе нав'язати власну інформаційну атмосферу максимально великій кількості людей, а то й усьому народові певної держави. Відтак, поряд з інтенсивним розвитком інформації загалом, формуванням інформаційних суспільств, надто загострюється і питання інформаційного захисту, інформаційної безпеки не лише окремих громадян, а й великих соціумів, держав [2–4; 7; 9].

Виходимо з того, що інформаційна безпека, це “стан захищеності національного інформаційного простору, який забезпечує його формування і розвиток в інтересах громадян, організацій і держави в цілому. Захист від неправомірного зовнішнього і внутрішнього втручання; стан інформаційної інфраструктури, процесів, за яких інформація використовується суворо за призначенням і не впливає негативно на інформаційну чи іншу системи як самої держави, так й інших країн при її використанні” [5, 137].

Наведене визначення не поодиноким, є багато інших, однак від цього сутнісні особливості феномену “інформаційна безпека” фактично не міняються. Так, більш широке, об'ємне визначення поняття “інформаційна безпека” дає український управлінець І. В. Клименко.

Він пише: “Інформаційна безпека — система апаратних, програмних, організаційних та законодавчих засобів, спрямованих на забезпечення захисту інформаційного простору України від небажаного інформаційного впливу; національних інформаційних ресурсів, функціонування інформаційно-телекомунікаційних систем та інформації, що циркулює в них” [6, 294].

У кожній державі об'єктами інформаційної безпеки виступають передусім люди (усі громадяни) і держава, як цілісність, а основним каналом інформаційного впливу завжди є свідомість, психіка людини, свідомість (переконання, утвердження і т. ін.) великого етносу. Звідси й терміни “національна інформаційна безпека”, “інформаційне суспільство” та ін.

Інформаційна безпека для багатьох країн у сучасних умовах, особливо в стані глобалізації суспільств і відносин між ними, обумовлена рядом об'єктивних факторів, серед яких маємо виокремити такі.

Перше. За даними фахівців нині понад 70 % світового сукупного національного продукту так чи інакше залежить від інформації, і саме через причини інформаційної вразливості західні кампанії світу втрачають щорічно сотні мільярдів доларів.

Друге. Інформаційні технології нині дають можливість значно швидше поширювати інформацію, ніж приймати управлінські рі-

шення, які корелюють, уточнюють і т. ін. таку інформацію. Тобто власне сама інформація виступає своєрідним рішенням для того, хто нею володіє. “Перевага в царині інформаційних технологій, — пише, зокрема, Ю. В. Бондар, — дає змогу здійснювати не лише економічну, а й культурну експансію, що приховує небезпеку витіснення традиційних укладів, уподобань і смаків, втрати цілими співтовариствами культурної і національної самобутності” [5, 65].

У зв’язку з посиленням ролі інформації, інформаційних технологій у формуванні громадської думки з кінця ХХ – на початку ХХІ ст. терміни “інформаційна агресія”, “інформаційна війна” та ін. міцно ввійшли у політичний, соціальний лексикон. Коли ведуть мову про інформаційні суспільства, то такі терміни є необхідними й обов’язковими його елементами. Це вповні стосується й інформаційного терору, який має власну, надто велику специфіку. “Інформаційний терор, — пише білоруський учений В. В. Мироненко, — у чистому вигляді передбачає реалізацію “теракту” уже не в реальності, а в головах. Власне, робота великих медіа-організацій ведеться саме таким чином, щоб тероризувати тих, кому належить невдячна роль споживача інформації; такий споживач перебуває у завчасно пасивному статусі, найрадикальніша контрдія, яку він може вчинити, — натиснути кнопку вимикача на дистанційному пульті управління” [10, 42].

Коли ведуть мову про захист національного інформаційного простору, як такого, то мають на увазі насамперед державний інформаційний суверенітет, тобто належне володіння й розповсюдження всією спільнотою у державі відповідних національних інформаційних ресурсів. Інформаційний суверенітет, — це виняткове право держави на формування й використання усіх інформаційних засобів, створених на засадах і за державний кошт. Часто, і особливо тепер, зазіхання (порушення) на державний інформаційний суверенітет спричиняє серйозні й складні інформаційні війни.

Забезпечення інформаційної безпеки в Україні має відбуватися шляхом практичної

реалізації державної політики у цій галузі і за рахунок:

а) дотримання й забезпечення реальних прав і свобод кожного громадянина України, але найперше, щодо його прав на інформацію та користування нею;

б) максимально доступної інформаційної політики для всіх користувачів нею поза межами України;

в) захисту національного інформаційного простору та потужного розвитку інформаційних технологій, інформаційної індустрії у самій Україні.

Наведені вище складові є згрупованими, найважливішими.

Українська дослідниця Т. П. Макаровська зазначає, що “безсистемність процесів формування інформаційної інфраструктури України зумовлює складність розв’язання проблеми інформаційної безпеки, захисту інформаційних ресурсів на рівні як держави, так і окремої організації, підприємства, фірми” [8, 45].

Отже, неважко дійти висновку, що основним і надто актуальним завданням у забезпеченні безпекового життя в Україні є створення розгалуженого та захищеного інформаційного простору, захист національних інтересів України в умовах формування світових інформаційних мереж, захист економічного потенціалу держави від незаконного використання інформаційних ресурсів, реалізація прав громадян, установ і самої держави на отримання, поширення та використання інформації як такої.

Для забезпечення національної інформаційної безпеки України істотне значення має Закон України “Про основи національної безпеки України” [1]. У ньому (ст. 8) визначені такі напрями державної політики в інформаційній сфері:

- забезпечення інформаційного суверенітету України;
- удосконалення державного регулювання розвитку інформаційної сфери шляхом створення нормативно-правових та економічних передумов для розвитку національної інформаційної інфраструктури і ресурсів, упровадження

новітніх технологій у цій сфері, наповнення внутрішнього і світового інформаційного простору достовірною інформацією про Україну;

- активне залучення засобів масової інформації до боротьби з корупцією, зловживаннями службовим становищем, іншими явищами, які загрожують національній безпеці України;
- забезпечення неухильного дотримання права громадян на свободу слова, доступу до інформації, недопущення неправомірного втручання органів державної влади, органів місцевого самоврядування та їх посадових осіб у діяльність засобів масової інформації, дискримінації в інформаційній сфері й переслідування журналістів за політичні позиції;
- вжиття комплексних заходів щодо захисту національного інформаційного простору і протидії монополізації інформаційної сфери України.

При цьому зазначимо, що інформаційний суверенітет України має забезпечуватися за рахунок:

- а) виняткового права власності України на інформаційні ресурси, що формуються за рахунок коштів з державного бюджету;
- б) створення відповідних національних систем інформації;
- в) встановлення режиму доступу інших держав до інформаційних ресурсів України;
- г) використання інформаційних ресурсів на засадах рівноправного співробітництва з іншими державами.

Таким чином, можна сформулювати кілька висновків принципового характеру.

По-перше, національна інформаційна безпека України нині постає як одне з найважливіших завдань, від успішного розв'язання якого залежить цілісність, суверенітет, суспільний прогрес України.

По-друге, практичне забезпечення національної інформаційної безпеки можливе за рахунок єдності усіх факторів — політичного, економічного, правового, організаційного та ін.

По-третє, національна інформаційна безпека — реальний фактор успішної геостратегічної політики України, водночас з демократичним суспільним розвитком українського соціуму.

Література

1. Закон України “Про основи національної безпеки України” від 19 червня 2003 р. // ВВР України. — 2003. — № 39.
2. Закон України “Про інформацію” від 2 жовтня 1992 р. № 2657-XVII // Укр. законодавство: засоби масової інформації. — К., 2007.
3. Бебик В. М. Інформаційно-комунікативний менеджмент у глобальному суспільстві: психологія, технології, техніка паблік рилейшинз. — К., МАУП, 2005. — 138 с.
4. Бондар Ю. В. Національний інформаційний простір новітньої України: становлення та функціонування у процесі політичної трансформації суспільства. — К.: МАУП, 2007. — 271 с.
5. Бондар Ю. В. Енциклопедія для видавця та журналіста / Ю. В. Бондар, М. Ф. Головатий, М. І. Сенченко; МАУП, Книж. Палата України. — К.: ДП “Вид. дім “Персонал”, 2010. — 400 с.
6. Енциклопедичний словник з державного управління / Уклад.: Ю. П. Сурмін, В. Д. Бакуменко, А. М. Михненко та ін.; за ред. Ю. В. Ковбасюка, В. П. Трощинського, Ю. П. Сурміна. — К.: НАДУ, 2010. — 820 с.
7. Кормич Б. А. Інформаційна безпека: організаційно-правові основи. — К., 2004. — 231 с.
8. Макаровська Т. П. Інформаційна безпека України, як передумова її вступу до СОТ // Наук. пр. МАУП / Редкол.: М. Ф. Головатий (голов. ред.) та ін. — К.: МАУП, 2001. — Вип. 1.
9. Мас-медіа у термінах і визначеннях: Короткий словник-довідник. — К., 2005. — 249 с.
10. Мироненко В. В. Информационная агрессия и информационное противостояние // Діалог цивілізацій чи четверта світова війна: Матеріали П'ятої Всесвітньої конф. Київ, 25 травня 2006 р. — К.: МАУП, 2007. — С. 40–46.
11. Сагач Г. М. Інформаційний тероризм антириторики реклами у лотосфері сучасної України // Діалог цивілізацій чи четверта світова війна: Матеріали П'ятої Всесвітньої конф. Київ, 25 травня 2006 р. — К.: МАУП, 2007. — С. 99–105.
12. Чернов А. А. Становление глобального информационного общества. Проблемы и перспективы. — М.: Основы, 2003. — 395 с.

Практичне забезпечення національної інформаційної безпеки можливе за рахунок єдності усіх факторів – політичного, економічного, правового, організаційного та ін. Національна інформаційна безпека – реальний фактор успішної геостратегічної політики України, водночас з демократичним суспільним розвитком українського соціуму.

Практическое обеспечение национальной информационной безопасности возможно за счет единства всех факторов – политического, экономического, правового, организационного и др. Национальная информационная безопасность – реальный фактор успешной геостратегической политики Украины, с одновременным демократическим общественным развитием украинского социума.

Practice of national security information is possible due to the unity of all factors – political, economic, legal, institutional and others. National Information Security – the real success factor geostrategic policy of Ukraine, while democratic social development of Ukrainian society.

Надійшла 27 грудня 2012 р.

